

SAKSBEHANDLER
Ingunn Holm

VÅR REF.
23/01399-3

DERES REF.
23/900-1

VÅR DATO
12.06.2023

DERES DATO

postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

Program for strategisk konsekvensutredning av nye områder til fornybar energiproduksjon til havs - Riksantikvarens merknader

Riksantikvaren viser til brev fra Olje- og energidepartementet, datert 25.4.2023 om ovenfor nevnte sak.

Riksantikvaren mener at det i det store og hele er lagt fram tilfredsstillende utredningsprogram for de strategiske konsekvensutredningene for fornybar energiproduksjon til havs.

Dokumentene bør likevel bearbejdes noe med utgangspunkt i det begrensede kunnskapsgrunnlaget som foreligger for kulturminner på havbunnen. Vi håper dette brevet kan være til hjelp. For øvrig er det bare å ta kontakt med Riksantikvaren hvis det ønskes ytterligere utdyping.

Kulturminner innenfor territorialfarvannet har en sterk beskyttelse i kulturminneloven. Når det gjelder tilstøtende sone har man i kulturmiljøforvaltningen lagt samme rettspraksis til grunn som innenfor territorialfarvannet. Dette er begrunnet i LOV av 27. mars 2003 nr. 57: *Lov om Norges territorialfarvann og tilstøtende sone*, § 4 tredje ledd. Man har videre hentet støtte for dette synet i Havrettskonvensjonens (UNCLOS) artikkel 303(2). Utenfor 24 nautiske mil utgjør folkeretten et generelt grunnlag for å hevde at kulturminner har et visst vern.

For en framtidig havvindproduksjon vil også bestemmelsene i havenergiloven, med forskrifter og eventuelle konsesjonsvilkår for tillatelser, kunne utgjøre en viktig reguleringene av forholdet til kulturminner utenfor territorialfarvannet. Kulturminner er en del av de miljøhensynene som skal vurderes også ved produksjon av energi ved hjelp av havvind.

Når det gjelder forvaltningen av kulturminner har fylkeskommunen nå saksbehandlingsansvar for kulturminner fra land og ut til 24 nautiske mil fra grunnlinjen (tilstøtende sone). I denne sonen gjelder kulturminneloven. Det må i hver enkelt sak avklares med relevante fylkeskommuner og relevant museum med marinarkeologisk forvaltningsansvar hvilke undersøkelser som er nødvendige innenfor de identifiserte produksjonsområdene for havvindenergi og ikke minst langs tilhørende kabeltraseer innenfor denne sonen.

Det er to typer kulturminner som i hovedsak fins på havbunnen utenfor Norge. Det er skipsvrak og i deler av Nordsjøen spor etter bosetning på Nordsjøkontinentet.

Når det gjelder potensialet for funn av skipsvrak, er det til stede i alle de identifiserte områdene. Her er det i første rekke tale om forlis i åpent hav. Det er ikke mulig å gå inn på om enkelte områder har større potensial for skipsfunn, fordi forlis på åpent hav er resultat av en eller flere utenforliggende faktorer som i stor grad ikke er påvirkbar. Det foreligger heller ikke systematisk registrering av havbunnen i noen av de identifiserte områdene, med den hensikt å lokalisere skipsfunn vernet etter kulturminneloven.

Deler av norsk kontinentalsokkel i Nordsjøen har et vanddyp grunnere enn ca. 140 m. Dette er så grunt at området på slutten av istida har vært fast land og en del av Nordsjøkontinentet. Nordsjøkontinentet var et sammenhengende landområde som bandt sammen de britiske øyer og det europeiske kontinentet. Området var antagelig en variant av arktisk tundra eller slettelandskap. Det er funnet rester av dyrebein fra mammut, ullhåret nesehorn, villhest, rein osv i trål fra hele Nordsjøen. Fiskere har også levert inn funn av bearbeidete beinspisser og andre steinalderredskaper fra særlig de sørlige delene av Nordsjøen og Doggerbanken. Det er dermed et visst potensial for funn fra steinalderen innenfor identifiserte produksjonsområder som ligger i områder med havdyp som er grunnere enn 140 m. Det er grunn til å anta at Nordsjøkontinentet står sentralt i forståelsen av pionerbosetningen av dagens Norge.

En tilfredsstillende kartlegging av eventuelle skipsfunn i forbindelse med etablering av produksjonsanlegg for havvindenergi, forutsetter gode rutiner for rapportering mellom kulturmiljøforvaltningen og de selskapene som får konsesjon for bygging og drift av slike anlegg. Jo tidligere kulturmiljøforvaltningen kobles inn i dette arbeidet, jo tidligere vil konflikter med eventuelle kulturminner under vann oppdages og unngås. Kostnadmessig er dette også i aller høyeste grad den beste løsningen.

Før det gjøres tiltak på havbunnen, i form av infrastruktur som forankringsanlegg og kabler, samt andre inngrep som for eksempel mudring, graving, spyling eller massedumping, skal forholdet til kulturminner avklares. Det er hensiktsmessig så tidlig som mulig å kontakte kulturmiljøforvaltningen for å klarlegge om tiltaket vil komme i kontakt med kulturminner under vann.

For eventuelle anlegg for produksjon av energi til havs som vil bli synlig fra land, vil det være nødvendig å utrede eventuelle visuelle virkninger for kulturminner på land.

Vennlig hilsen

Ingunn Holm
seniorrådgiver

Brevet er elektronisk godkjent uten underskrift

Kopi til: Museum Stavanger AS – Stavanger maritime museum, Muségt. 16, 4010
STAVANGER/ NTNU - Vitenskapsmuseet, NTNU , 7491 TRONDHEIM/ Norsk Folkemuseum
avd. Norsk Maritimt Museum, Postboks 720 Skøyen, 0214 OSLO/ Klima- og
miljødepartementet, Postboks 8013 Dep, 0030 OSLO/ Norges arktiske universitetsmuseum -
UiT, Postboks 6050 Langnes, 9037 Tromsø/ Bergens sjøfartsmuseum, Postboks 7800, 5020
BERGEN